інвестування в одних регіонах, а з іншого боку, слабкі позиції щодо інвестиційної активності та незначну інвестиційну привабливість в інших, є високий податковий й адміністративний тиск на бізнес, який намагається конкурувати, а не отримувати ренту; відсутність практично більшості ринкових інститутів – корпоративного сектору, ринку цінних паперів, ринку землі, ринку нерухомості; відплив трудових ресурсів та капіталу з одних місцевостей на користь інших.

Таким чином, для запобігання диспропорцій у розвитку регіонів інвестиції повинні спрямовуватись в ті сектори, які мають позитивні перспективи у плані збуту своєї продукції, але ринкова частка яких невелика через переваги імпорту. Інвестиційна активність в Україні характеризується високою неоднорідністю, тому інвестиційну політику необхідно проводити виходячи з можливостей потреб розвитку кожного регіону. Так, у Західному регіоні ефективними можуть бути виробництва з використанням місцевих природних ресурсів, а також розвитку мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів. У Донецько-Придніпровському регіоні потрібні реконструкція й технічне переобладнання шахт, металургійних і хімічних виробництв на базі безвідходних, маловідходних та екологічно чистих технологій.

Оцінка інвестиційної активності регіону передбачає врахування великої групи чинників об'єктивного та суб'єктивного характеру. До об'єктивних чинників належить, наприклад, сприятливі інвестиційні рейтинги за версіями великих міжнародних агенцій, таких, як Moody's Investors Service, Standard & Poor's та ін. У цих рейтингах відображається інвестиційна активність держави та її інвестиційний клімат. Але ці інтегральні показники дають лише узагальнену характеристику ефективності інвестицій у регіони без достатнього врахування їх галузевої структури.

До суб'єктивних чинників відносяться: демографічна характеристика, рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону, якість робочої сили, рівень екологічних й інших ризиків. До чинників, які формують інвестиційну активність на регіональному рівні, можна віднести такі: політична воля всіх гілок влади в регіоні, відсутність конфліктів між політичними опонентами, ступінь довіри до влади; стан ринку інвестицій у регіоні; розподіл податкового тиску та рівень податкового навантаження; вплив на інвесторів з боку органів державної влади регіону; розвиток лізингових програм у регіоні для забезпечення технічними засобами галузі; розвиток фінансово-кредитної сфери; можливість страхування ризиків; наявність виробничих ресурсів для забезпечення та вдосконалення технічного рівня галузі.

Отже, на сьогодні основний акцент у регіональній інвестиційній стратегії необхідно поставити на розвитку тих сфер виробництва, які сприятимуть економічному зростанню регіону, країни у цілому. На регіональному рівні необхідно застосувати нові комплексні підходи до довгострокових відносин, які відповідали б сучасним політичним реаліям, а також пріоритетним інтересам нашої держави, пов'язаним з європейською інтеграцією. На державному рівні перед органами влади постає завдання підвищення інвестиційної активності регіонів шляхом реформування нормативно-правової бази і коригування розподілу інвестиційних ресурсів. Формування ефективної системи управління інвестиційною активністю на регіональному рівні в умовах глобалізації неможливе без подолання інвестиційних диспропорцій у регіональному розрізі, створення умов для результативного нагромадження і використання інвестицій. Формування і розвиток ринку капіталів та інвестицій є головною умовою, що дозволяє забезпечити послідовне розширення та збільшення потенціалу галузей виробництва.

Література: 1. Будкін В. С. Основні етапи та регіональні особливості залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України / В. С. Будкін // Регіональна економіка. – 2005. – № 2. – С. 59–67. 2. Андрійчук В. Г. Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти / В. Г. Андрійчук, М. В. Зубець. – К. : Аграрна наука, 2005. – 140 с. 3. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи / Л. М. Борщ. – К. : Знання, 2003. – 318 с. 4. Офіційний сайт державного комітету статистики. Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/.

УДК 336.71.078.3

Куришко О. О.

УДОСКОНАЛЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Анотація. Проведено аналіз координації діяльності сучасної системи фінансового моніторингу при проведенні фінансових операцій з використанням банківської системи. Визначено можливі ризики ухилення суб'єктів від фінансового моніторингу у процесі проведення операцій через банки. Запропоновано формування єдиного інформаційного комплексу фінансового моніторингу з метою забезпечення повного об'єктно-суб'єктного аналізу фінансових операцій.

Аннотация. Проведен анализ координации деятельности современной системы финансового мониторинга при проведении финансовых операций с использованием банковской системы. Определены возможные риски уклонения субъектов от финансового мониторинга в

© Куришко О. О., 2011

процессе проведения операций через банки. Предложено формирование единого информационного комплекса финансового мониторинга в целях обеспечения полного объектно-субъектного анализа финансовых операций.

Annotation. The analyzes of the coordination of the modern system financial monitoring of financial transactions using banking system is made. The possible risks of the subjects shirking from the financial monitoring during the conducting of the banking transactions are determined. Forming a unitary information complex of the financial monitoring to provide objective and subjective analysis of the financial transactions is offered.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, банківський сектор України.

За даними офіційної статистики [1] переважна більшість фінансових операцій в Україні здійснюється через банки як фінансові посередники, при цьому, на думку багатьох науковців [2 – 4], існує висока ймовірність використання банків у процесі первинного введення грошових коштів, отриманих злочинним шляхом, у фінансову систему для їх подальшої легалізації.

У сучасних умовах організація звітності банків як суб'єктів первинного фінансового моніторингу перед Державною службою фінансового моніторингу України (ДСФМУ) не забезпечує системного підходу до проведення моніторингу фінансових операцій. Це пояснюється використанням у практиці лише ряду критеріїв оцінки сумнівності фінансової операції, зокрема: суми проведення обов'язкового фінансового моніторингу та обмеженого кола ознак сумнівності (ст. 15 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" [5]). Проте, на думку автора, поточна побудова інформаційної взаємодії між суб'єктами фінансового моніторингу у процесі протидії і запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, не забезпечує комплексного аналізу фінансових операцій і їх учасників, що збільшує ризики використання банків у процесі легалізації доходів.

Ураховуючи зазначене вище, автор пропонує впровадження комплексної системи аналізу не лише фінансових операцій, але й суб'єктів, що їх здійснюють, від моменту входу в банківську систему грошових коштів до моменту їх виходу з неї, тобто перейти від об'єктної до суб'єктно-об'єктної системи аналізу. Даний аналіз дозволить виявити підозрілі фінансові операції та операції, які не мають економічного сенсу, і більш ґрунтовно досліджувати саме високо ризикові операції у прив'язці до суб'єктів, що їх ініціюють.

Ураховуючи значний обсяг фінансових операцій, які підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу, та незначний штат працівників, які проводять фінансовий моніторинг як на рівні первинного фінансового моніторингу, так і державного, пропонується створення єдиного інформаційного комплексу даних про типові сумнівні операції, схеми легалізації доходів та суб'єктів, які проводять фінансові операції. Ефективність даної системи як показник охоплення суб'єктів та об'єктів фінансових операцій значною мірою залежить від повноти формування даних про суб'єктів фінансових операцій на рівні банків при проведенні їх ідентифікації. Ураховуючи вимоги чинного законодавства України (ст. 9 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" [5]), дана можливість є визначеною лише для випадків проведення обов'язкового фінансового моніторингу, при цьому банк має право витребувати, а клієнт зобов'язаний надати інформацію стосовно ідентифікації його особи, змісту діяльності та фінансового стану, необхідну для виконання таким суб'єктом вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що значно звужує поле фінансового моніторингу.

Новизна пропонованого підходу полягає у формуванні інформаційного поля для всіх суб'єктів фінансових операцій з використанням банківської системи, при цьому рівень ефективності фінансового моніторингу значною мірою визначається не лише фінансовим моніторингом підозрілих операцій, але й господарської діяльності суб'єктів їх проведення, тому пропонується система індикаторів (співвідношення розміру фінансової операції та середньої виручки за період, розміру фінансової операції та собівартості продукції, розміру фінансової операції та середньоденного грошового обороту, питома вага операцій з готівкою, зовнішньоекономічної діяльності, цінними паперами, показники динаміки і періодичності операцій клієнтів без відкриття рахунків), за допомогою яких можна оцінювати сумнівність фінансової операції не лише за критеріями обов'язкового моніторингу, але й враховуючи специфіку діяльності окремих суб'єктів господарювання.

Особливістю даної системи є автоматизована обробка вхідної та вихідної інформації (про фінансовий стан суб'єкта операції, його ділову репутацію та зміст діяльності), що, з одного боку, забезпечує конфіденційність та об'єктивність обробки даних, а з іншого – економічність та швидкість. При цьому інформація, що надається банками як суб'єктами первинного фінансового моніторингу, має обмежений доступ, а обмін зазначеною інформацією, її розкриття та захист покладається на всіх суб'єктів фінансового моніторингу та органи виконавчої влади [5].

З метою забезпечення зворотного зв'язку кінцевий контроль за результатами перевірок спеціалізованих правоохоронних органів має здійснювати ДСФМУ. У єдиний інформаційний комплекс будуть заноситися дані про всі фінансові операції та їх суб'єктів, стадії руху грошових коштів, їх кінцеве використання, результати комплексних перевірок сумнівних операцій та суб'єктів їх проведення, а також дані інформаційного обміну між ДСФМУ та ПФР інших країн.

Таким чином, у процесі підвищення ефективності фінансового моніторингу одну з ключових ролей відіграє координація діяльності суб'єктів фінансового моніторинг та повнота і своєчасність інформаційного обміну між ними. При цьому формування єдиного інформаційного комплексу із забезпеченням його даними про суб'єктів фінансових операцій у процесі їх ідентифікації, автоматизований моніторинг сумнівних операцій та комплексний контроль їх спеціалізованими правоохоронними органами надасть змогу створити дієвий механізм протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.

Література: 1. Державна служба фінансового моніторингу України. – Режим доступу : http://www.sdfm.gov.ua. 2. Боротьба з відмиванням коштів: правовий, організаційний та практичний аспекти / С. Г. Гуржій, О. Л. Копиленко, Я. В. Янушкевич та ін. – К. : Парлам. вид-во, 2005. – 216 с. 3. Глущенко О. Прогнозування як чинник підвищення ефективності регуляторної політики стримування нелегального підприємництва в Україні / О. Глущенко, О. Підхомний // Формування ринкової економки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 170–178. 4. Мельников В. Н. Противодействие легализации незаконных доходов / В. Н. Мельников, А. Г. Мовсесян. – М. : МЦФЭР, 2007. – 528 с. 5. Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом" від 28.11.2002 р. № 249-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

УДК 336.71

Штаєр О. М.

ОЦІНКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

Анотація. Запропоновано методику комплексної оцінки рівня економічної безпеки банку, яка базується на визначенні інтегрального показника.

Аннотация. Предложена методика комплексной оценки уровня экономической безопасности банка, которая базируется на определении интегрального показателя.

Annotation. The technique of a complex estimation of economic safety level of a bank which is based on definition of an integrated indicator is offered.

Ключові слова: економічна безпека банку, інтегральний показник.

Незважаючи на позитивні зрушення в економіці, що відбулися останнім часом, більшість банків все ще несуть збитки. Ефективність функціонування напряму залежить від ступеня захищеності їх економічних інтересів, що значною мірою визначає економічну безпеку банку (ЕББ).

Отже, перед банком виникає завдання оцінки та прогнозування внутрішнього і зовнішнього стану з погляду забезпечення економічної безпеки від прояву загроз, що негативно впливають на потенціал банку, побудови системи індикаторів стану безпеки і її моніторингу, обґрунтування і встановлення їхніх граничних значень, вживання заходів протидії загрозам.

Проблема оцінки економічної безпеки взагалі та банку зокрема останнім часом набула особливої актуальності. Питання оцінки економічної безпеки були розглянуті в роботах таких науковців, як Барановський О. І., Васильченко З. М. та Васильченко І. П., Геєць В. М., Журавльова Т. А., Кизим М. О., Клебанова Т. С., Кочева Л. І., Кочевой М. Н., Кракос Ю. Б., Пономаренко В. С., Разгон Р. О., Сергиенко Е. А., Черняк О. І. та ін.

Однак, незважаючи на зростаючий інтерес вітчизняних та закордонних вчених і практиків до визначення рівня ЕББ, слід зазначити, що існуючі розробки частіше присвячені різним аспектам національної, регіональної безпеки та безпеці підприємства, і значно меншою мірою – оцінці рівня економічної безпеки банку.

Основною метою статті є формування теоретико-методичних рекомендації проведення оцінки ЕББ. Відповідно до поставленої мети, автор має запропонувати методику оцінки рівня ЕББ.

Аналіз вирішення проблеми ЕББ свідчить про те, що існуючі методи і моделі не дозволяють з достатньою вірогідністю оцінити рівень ЕББ, що призведе до зниження ефективності прийняття рішення.

Аналіз економічної літератури [1 – 5] показав, що стан ЕББ найчастіше визначається основними показниками його діяльності: дохідності, ліквідності, ділової активності, достатності капіталу і темпів зростання капіталу.

Діагностика цих показників, зіставлення їх фактичного рівня з відповідними граничними значеннями, мінімально допустимими з точки зору безпеки подальшої діяльності, дозволить своєчасно розрізняти і локалізувати негативні явища, що наближаються.

Оскільки ЕББ оцінюється досить значною кількістю показників, її доцільно визначати за допомогою інтегрального показника, який би задовольняв таким умовам:

© Штаєр О. М., 2011